

Embermesék

Fotós vándorút kunyhóktól pásztortüzekig

Világszerte elismert és megannyi rangos díjjal kitüntetett fotóművész, a marosvásárhelyi születésű, Mosonmagyaróváron élő Kerekes István alkotásaiból nyílt kiállítás Nagyváradon az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület szervezésében. Kerekes István ars poeticája: „Egyedit alkotni, olyasmit, amit és ahogy még senki nem kapott lencsevégre. Elkapni a pillanat varázsát, megőrizni és megmutatni azt másoknak is a saját szemszögéből. Kihívás számomra a fotóművészet eszközeivel a közvetlen közelünkben élő nehéz sorsú emberek mindennapjaira is rávilágítani.”

Kerekes István rendkívüli szociális érzékenységgel, megértő szeretettel és lélekbelátó képességgel jeleníti meg szociofotóinak, portréinak alanyait, keresve mindig az eredetiséget, az élet apró csodáit vagy éppenséggel felviláglantva a mindennapok gyötrelmeit, adott esetben döbbenetes mély nyomorát. Némelyik portré, életkép egy Kusturica- vagy, mondjuk, valamely Tarkovszkij-filmbe is beillene. Egy-egy figura pedig olyan, akárha valamely Dosztojevszkij- vagy Dickens-nagyregényből varázsolták volna elő.

A képeket szemlélve megannyi történet bontakozik ki, embermesék bukkannak elő a semmiből, avagy a mindenségből. A várban lévő Euro Foto Art Galériában 72 fekete-fehér, illetve színes fotográfia került az egyéni kiállítás anyagába. Sok mindenről me-

sélnek e képek, ha kellő nyitottsággal, odafigyeléssel, megértéssel szemléljük őket. Szenvedésről, nélkülözésről, küzdelmes életokról, ember és állat közötti szimbiózisról, gyermeki pajkosságról, elevenségről, hajléktalanságról, pásztortlétről, tanyasi mindennapokról. Kerekes István észreveszi és láttatja a különlegeset. Képek, mesék vagy éppenséggel szívfacsaró balladák. Marcona, ám érző szívű pásztor, aki ölében fogva melengeti beteg kutyáját, és várja az állatorvost, egy hintázó, önfeledten játszó kislány mosolya, egy kis vadóc villogó tekintete, imára összekulcsolódó kezek, isten háta mögötti tanyán éldegélő öregember ráncos orcája, ragyogó szemű, maszatos lurkók vagy netán koravén gyermekarcok a putriban, jobb napokat is látott, szelíd csavargó a hozzá szegődött kóbor macskákkal... A tekintetek mindent tükröznek, a szemek mindent elmondanak Kerekes István ábrázolásmódjában: elkeseredést, kiábrándultságot, bánatot, örömet, aggodást, kíváncsiságot.

Kerekes István szerint jó, ha egy képben több történet is rejlik. Mindenkinek megvan a maga sajátos története, életregénye. Istvánnak is. A fotóművész 1977-ben született Marosvásárhelyen. 1996-ban kezdte az egyetemet Kolozsvárott testnevelés szakon. Az első egyetemi évektől kezdve egyre inkább érdekelte a fotózás. Szeretett volna jobban elmélyülni

a fotografálásban, s azt is lényegesnek tartotta, hogy valaki érdemleges, őszinte véleményt mondjon a fényképeiről. Családjában az édesanyja fényképezgetett hobbiból egy régi Szmenával. Kerekes Istvánnak ajánlották, keresse föl a nagyváradi Tóth István fotóművészt. Így is történt. Tóth István és még néhány fotós becsülettel elmondta véleményét, hasznos, megfontolandó tanácsokkal, ötletekkel látták el. „1998-ban egy ugyanilyen borongós novemberi napon ismertem meg Tóth Istvánt. Kolozsvári egyetemistaként hozzá irányítottak. Eleinte nagyrészt természetfotókat készítettem. Aztán egy csapat fotóssal elmentünk a debreceni Virágkarneválra. Ott hangzott el, hogy jobb volna, ha inkább portréfotókat készítenék. Hogy meglátom majd, eljön az az idő, amikor jobban foglalkoztat majd a portré- és szociofotózás. És valóban így van. Jó néhány éve már

csak portréképekkel és szociofotográfikkal foglalkozom” – emlékezett vissza a váradai vernisszázson.

'98 őszétől 2002-ig tagja volt a nagyváradi Tavirózsa Fotóklubnak. Azután visszakerült Marosvásárhelyre, majd 2007 nyarán Mosonmagyaróváron telepedett le. Erdélybe rendszeresen visszajár. Kolozs és Maros megyében, Székelyföldön, Máramarosban, Fehér megyében gyűjti be fotótémáit. Valahogy mindig ráel egyedi dolgokra, vagy ezek találják meg őt, és ez időről időre föllekesíti, előrelendíti fotográfusi vándorútján, művészi pályáján. Arról is szólt, hogy még ha meg is komponál valamit egy-egy kép elkészültekor, nem változtatja meg az alapjellemzőket, vagy ahogyan István fogalmazott: „Belefolyok az életükbe.” Művészetére egyebek mellett jellemző a spontaneitás és a természetesség. Sok felvétel legtöbb tíz-tizenöt perc alatt készül el. Több évig egyébként „civilben” tornatanárként is dolgozott egy mosonmagyaróvári iskolában. Jelenleg szabadúszó fotóriporterként tevékenykedik.

Legismertebb portréja a *Jelena* című, melyen egy máramarosi kisleány látható. A kép hat kontinens 58 országában 600 díjat nyert el mostanáig. Jelena portréjával Kerekes István úgymond befényképezte magát a fotóművészet történetébe, világhírt hozott neki, s belopta magát bizonyára sokak szívébe. E fénykép, mondhatni, az ő kabalája lett. Jelenára, mint ahogy sok más fotó szereplőjére, teljesen véletlenül, a sors kegyelméből talált rá 2009 júniusában egy máramarosi falucskában. A barátja, aki vele tartott ezen az úton, hívta föl a figyelmét az egyik ház verandája mellett hintázó kislányra. István

jól elbeszélgetett a nagymamával, s az megengedte, hogy lefényképezze az unokáját. Megkapó a szösze leányka lelki tisztaságot, harmóniát sugárzó tekintete, mosolya.

Jelenleg a legtöbb díjjal bíró magyar fotográfus Kerekes István. 2018 augusztusában átvehette a jelenlegi legmagasabb kitüntetést, az Excellence FIAP/Diamond 3-t (Kiváló Művész gyémánt 3-as fokozat). Ugyancsak 2018 augusztusában Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetésben részesült. A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MŰRE) Brassai sajtófotó-pályázatának nagydíját háromszor nyerte el (2017, 2018 és 2020); 2019-ben és 2021-ben pedig Szathmári Pap Károly-aranyéremmel jutalmazta a Brassai zsűrije. Tavaly a 14. iPhone Photography Awards nagydíját is kiérdemelte. Szerényen mégis ekként fogalmaz és vall önmagáról: nulláról kezdte, kitartás és folyamatos témakeresés gyümölcse az, amit eddig elért. Szakmai alázattal viszonyul a művészethez, és emberséggel, empátiával a képeken ábrázolt emberekhez, állatokhoz.

A váradi vernisszázon Tóth István, az Euro Foto Art Nemzetközi Egyesület elnöke hangsúlyozta: Kerekes István nem szenzációhajhász módon ragadja meg az élet pillanatait, hanem természetes egyszerűséggel. A jól elkapott mozzanatok a sportfotóin is megjelennek.

A tárlatnyitó jó alkalom volt arra is, hogy Szűcs László, a MŰRE elnöke átadja Kerekesnek a Szathmári Pap Károly-aranyérmet, kiemelve, hogy alkotásai portréként és szociofotóként is remekül megállják a helyüket. Szerinte a kiállítás anyaga, a fotómű-

vész egész munkássága izgalmas, egy- séges, hiteles.

A megnyitó utáni vetített képes előad- áson további érdekes képeket és törté- neteket lehetett látni-hallani. Például: úgy talált rá Domira, a hajléktalanra és Kormosra, a fekete macskára, hogy Marosvásárhely egyik tömbházne- gyedétől ötpercnnyire meglátott egy macskabandát, a kóborkák vezették el a kalyibához, ahol két hajléktalan férfi húzta meg magát a cicák társaságá- ban. Domit és Kormost karácsonykor fotózta le. A következő esztendőben, amikor meg akarta ajándékozni a kép- pel Domit, a férfi, aki amúgy régen szebb időket is megélt matematika-fi- zika szakos tanár volt, s a kalyibában Mikszáth-regényt olvasott, már nem élt, a macskák pedig szétszéledtek. Egy másik képen rőzszeszedő kislány tüsténkedik. Megint másutt félke- gyelmű favágó leányka buzgólkodik, aki reggel fölkel, és szinte egész nap aprította a fát, ezzel foglalta le magát, a gyermek apja meg figyelmeztette Istvánt, ne nagyon menjen a gyerkőc közelébe, mert még netán megcsapja a baltával.

Roma közösségek mindennapjait is szépen megjeleníti képein. Jártában- keltében általában kisebb kolóniákat keres föl. Ám volt úgy, hogy a környék-beliek csodálkozva néztek a fotográfusra, hogy bemerészkedett egy-egy helyre. Huncut tekintetű roma férfi va- lahonnét „szerzett” báránnyal. Cigány lányka, aki a nagyanyja szerint tehetsé- ges tenyérjós. Ez a kislány egyszer csak súgott valamit a mellette a sparhelten ücsörgő kakasnak, mire a madár vész- jóslón repült Istvánhoz, s akkor a lány néhány varázsszóval visszahívta kakas ökelmét.

Emberek girhes lovat tuszkolnak a közelgő nagyidő elől a szobának nevezett tákolmányba, ahol sok apró gyermek és csecsemőjét szoptató asszony társaságában együtt várják ki a vihar végét. Ekhós szekéren élő vándorcigányok. Száznégy éves anyó, aki mesélt a valamikori szerelméről, amikor még csak fruska volt. Öregember a Madarasi Hargita lábánál, mellette ott kuporog hűséges kuvasza. Megint más jelenet: beteg kecskéjét az ágyban eteti egy rongyos gúnyájú legényke. Apró gyermek anyja karjaiban, az anya még maga is gyermek. A mélységes fájdalom és félelem az Afganisztánból a törökországi Izmirbe menekült kislány tekintetében, akinek megölték a szüleit. Ásító kisfiú Máramarosban, aki elunta az ünnepséget. Takaros menyecskék, ünneplőbe öltözött leányok Máramarosban, ahol a népviselet még mindig a mindennapok része. Csíksomlyón, az Ezer székely leány ünnepén a lányka, aki a futkározásba, ünnepi forgatagba belefáradva az apja csizmás lábain üldögélt, onnan kukucskált a világba, s amikor István megkérdezte a szülőket, megengedik-e, hogy a kislányt lefényképezze, azt a választ kapta, hogy igen, de meg

kell kérdezni a leánkát is, mert elég makrancos... Kérges kezű szénégetők. Pásztorok az Aranyos folyónál, akik több száz juhot terelgetnek... Jó sokáig lehetne sorolni e históriákat.

Kerekes István beszélgetésünk során elmondta: „Az utóbbi években különösen foglalkoztat az erdélyi pásztorok élete a maga egyediségében, melyhez foghatót alig találni máshol. És hogy mi ad újból meg újból inspirációt? Témáimtól függően számos inspirációt kapok. Egy-egy sporteseményen is lehet olyan témát találni, ami egy művészfotó elkészítését ihleti meg, de akár egy idős ember megviselt arcának ábrázolásában is. Ugyanakkor számomra ösztönző a fotópályázatokon való sikeres szereplés is, ezek mutatják, hogy jó úton haladok, s hajtják belső motoromat, hogy jobbat és jobbat hozzak ki magamból, munkásságomból. Vándorlásaim során sok olyan családot ismertem meg, amelyek roppant nehéz sorban élnek. Ezek a sorsok mindig elgondolkodtatnak. Főként, ha gyermekeket látok ilyen helyzetekben, mélyen megérint.”

Tóth Hajnal